

במפטיר בזמן שיש שם בעל יארציט ויהיה לו חלישת הדעת כשלא יעלה למפטיר, בכל אלו אין הוא בכלל מקצירין ימיו.

בעינן הקפידא לקרוא לעולה לתורה

בשמו ובשם אביו

ב. סעי' ג', רמ"א: ואין החזן (הבעל קורא) עולה רק כשהסגן (הגבאי) אומר לו לעלות אבל אין קורין לו בשמו כמו שאר העולים שקוראים אותם בשם פלוני בר פלוני. וכהיום¹⁰ המנהג שגם בעל קורא המקבל עליה קוראים אותו בשמו לעלות לתורה, וכן מנהג האשכנזים מקדמת דנא לקרוא לכל העולים בשם ושם אביהם, ומנהג זה יסודתו¹¹ בהרי קודש כנודע למביני מדע, ויש בזה כמה טעמים¹² כנגלה ובנסתר, וחלילה¹³ חלילה להפר המנהג בקריאה לס"ת בשמות אשר הנהיגו ודגלו ראשונים, וכבר צווחו¹⁴ גדולי ישראל על אלו הישיבות קדושות שקורין לבחורים לעלות לתורה רק בשם ולא בשם אביהם, ואף כשקורא הגבאי לאביו¹⁵ או רבו מובהק חייב להזכיר שמו ושם אביו ויקדים לומר 'אבי מורי' או 'מורנו ורבנו' וכדו'.

ורק בקרב קהלות הספרדים נשתרש המנהג

הסיבה כלשהי שאינו רוצה לעלות, אך יצא בן גברא לגברא ולא באמצע הקריאה שאז הוא בכלל ועובי ה' יכלו ר"ל (כדלקמן סי' קמ"ו סי' א'), וכ"ש אם יצא מביהכ"נ אחר שקראוהו שלא יעיל כלום ואדרבה³ מוסיף עונש על פסו ר"ל.

והנה, אם⁴ יש לו סיבה מוצדקת וחשובה מדי אינו רוצה לעלות, אינו בכלל מקצירין, ולא מיבעיא כשהסיבה מצד ההלכה כגון⁵ שקראוהו לעלות אחר אחיו או אביו וכדו', או שצריך לנקבו ויעבור על כל תשקצו אם יעצור עצמו, או שצורך מאד ולא יהיו עשרה⁶ שיוכלו לשמוע ברכותיו, אלא אף אם הסירוב מחמת חשש, כגון שנוהגין⁷ שם לנרב סכום מסוים בצי שביך שאתר העליה, ואין לו האפשרות לנרב מחמת מצבו הקשה בפרנסה, ומתבייש שיפרסם הדבר, או שיש לו⁸ בעיה גופנית שצ"י שיעלה לתורה יתגלה לרבים כגון שהוא כבר פה ומגמגם כדיבורו ויתגלה ע"י שיכרך על התורה, וכל שכן אם מסרב כדי⁹ למנוע חשש מאחר ולמנוע מחלוקת כגון שכבדוהו בעליה חשובה בזמן שיש שם אדם מכובד שלו החוקה בעליה זו או שהלה חיוב, או שכיבדוהו

3. ובשרית לב חיים ח"ג סי' י"ב מביא מעשה באיש אחד שקראוהו לעלות לתורה וברח, ובתוך ל' יום נסוף כל גופו ברותחין דהוא מדה כנגד מדה מהתורה שנמשלה לאש. 4. שו"ת תורה לשמה (לבעל הבן איש חי זצ"ל) סי' צ"ה, כי הטעם דמקצר משום שמקיל במצוה, משא"כ כשיש לו סיבה מוצדקת אינו מקיל במצוה. 5. שו"ת תורה לשמה שם, וע"ע משנ"ב קמ"א סק"ח כשקראוהו לעלות אחרי אחיו וכדו' אם קראוהו וכבר עלה לא ירד. 6. וכדלהלן סעי' ו' ומשנ"ב סק"ב. 7. שו"ת תורה לשמה שם, ועיין משנ"ב בזה בשו"ת צ"א ח"ד סי' ל"ד מכמה סימוכין וראיות דמ"מ נכון שיעלה ויסבול הבושה. 8. שו"ת צ"א ח"ח סי' כ"ט ומדבר שם במגמגם כבר שבקושי עולה לו הברכות בהבלעה ובגמגום, אך ע"י התורה לשמה דלעיל אף בפחות מזה, כל שמתבייש סגי דלא יתא בכלל מקצירין. 9. שו"ת שבט הקהתי ח"ד סי' נ'. 10. קצוה"ש סי' פ"ה סק"א, וכ"ה מפורש בשלחן הטהור סעי' ג' להקפיד על כך. 11. לשון שו"ת אבני נזר חור"מ סי' ק"ג. 12. עיי"ש טעמים עפ"י נגלה, ובשלחן הטהור (שם) מן הראוי לדקדק הרבה כשקורין העולה לס"ת שיקראו אותו בשמו ובשם אביו בדקדוק גדול כי שם כל ישראל תפשו מרומם בתורה ויש לו חלק בתורה על כן ידקדק בזה ואסור לו לעלות עד שיקראו לו. 13. המשך לשון שו"ת אבני"ש שם. 14. עיין תשובות והנהגות ח"ב סי' צ"ח ובשם החזו"א זצ"ל באגרותיו. 15. שו"ת ארץ צבי ח"א סי' צ"ז, ובאורחות רבנו ח"א עמ' ע"א כשהיה גבאי שלא רצה להזכיר את שמו של הגר"י קייבסקי זצ"ל היה הוא עצמו אומר שמו ושם אביו, וכן אא"ז זצ"ל הקפיד מאד על אלו שלא רצו להזכיר שמו לפני שעלה לתורה, ואף שהיה הוא הבעל קורא (ועפ"י הרמ"א א"צ להזכיר שמו) מ"מ הקפיד

עפ"י קבלת החיד"א¹⁶ שלא להקפיד לקרוא בשם, אלא הגבאי ניגש לאדם ואומר לו לעלות, או שמחלק¹⁷ לפני הקריאה טבלאות שעליהם רשום כהן לוי שלישי וכו' לאלו האנשים שרוצה שיעלו לתורה, והטעם שלא נהגו לקרוא בשם משום¹⁸ שחששו שמא הלה לא ירצה לעלות ויהיה בכלל מקצרים ימיו ר"ל אם קראוהו לעלות ואינו עולה, אך כאמור אין היתר לנהוג כן אלא לספרדים, אבל לאשכנזים בכל מקומות מושבותיהם חלילה¹⁹ מלשנות ולפרוץ גדר שגדרו ראשונים כמלאכים.

להזכיר שם אב מומר ובעל עבירה

ג. שם: מי שאביו מומר לעבודת כוכבים קוראין אותו בשם אבי אביו אבל לא בשמו לבד וכו'. ואם גם אבי אביו מומר כתב הפמ"ג (במ"ז סק"א) שאין לקרותו בשם אבי אביו דרך בני בנים הרי הם כבנים ולא למעלה מזה, ויש²⁰ המפקקים על כך. וכבר כתבנו (לעיל סי' קל"ה אות ב') דבזמננו כמעט ואין מצוי עברייני ומומר לעכו"ם

שיהיה אסור לקרותו לתורה, וכשמותר לקרות לתורה הרי פשוט שמותר גם להזכיר שם כשקורין לבנו לתורה. ואף במומר ממש אם לפני מותו התודה ומת ביודיו, שוב מותר להזכיר שמו כשעולה בנו לתורה.

בן מאומץ, לקרותו לתורה ע"ש אביו

מאמצו

ד. שם: ואסופי או שתוקי קורין אותו בשם אביו אמו ואם אין ידוע קורין אותו בשם אברהם כמו לגר. ובמשנ"ב (סק"י) בשם הט"ז הדין אדם דבכל ענין נכון לקרותו בשם בן אברהם ומכאן נלמד ג"כ לענין אלו המגדלים בבית ילדים מאומצים, שאם יודעים שם אביו האסופי צריך לקרותו בשם אביו, ואם אין יודעים שם הוא אביו יקראוהו בן אברהם, אך לעולם²² לא יקראוהו בשם אביו מגדלו, כי כמה מכשולים עלולים להסתעף ע"י שמעלימים מקור מחצבת הילד, אלא צריכים אלו וגם אנשי הסביבה לדעת שהוא בן מאומץ, ולכן יש להקפיד מאד לא לקרותו ע"ש אביו מגדלו, ויש²³ הכותבים שם

על כך עפ"י הפוסקים הנ"ל הערה 10. 16. בשו"ת חיים שאל ח"א סי' י"ג. 17. כה"ח סק"ט. 18. שו"ת חיים שאל שם. 19. וע"ע בחומר הענין בשו"ת ישועות מלכו סי' י"ב, ובשו"ת בית יצחק סי' כ' וכו' בשם גדולי ישראל שהרעישו מאד על אלו הקהילות שמצא חן בעיניהם המנהג לחלק טבלאות לפני הקריאה, דחלילה לשנות (ויקפידו עכ"פ גם לפני עלייתם לתורה להזכיר שמם ושם אביהם), וע"ע שו"ת חיי"ז סי' ט"ז. 20. בדעת תורה מביא כמה מקומות בנ"ך ובש"ס שקראו לאדם בן פלוני, אף שזה כמה דורות קודם, כיון שהוא מורע, אמנם בהגרע"א באבהע"ז סי' קכ"ט סעי' י' מביא דברי הפמ"ג אך ע"ע עפ"י הפמ"ג כיצד יקרא לו האם בן אברהם כמו לאסופי ושתוקי. 21. עפ"י הכה"ח סק"י בשם אהרן ועוד. 22. שו"ת צור יעקב סי' ל"ג, שו"ת מנח"י ח"א סי' קל"ו וח"ב סי' קט"ו וח"ד סי' מ"ט, שו"ת קנין תורה ח"א סי' מ"ח, שו"ת משנה הלכות ח"ד סי' קס"ז - קס"ט. ובשערי אפרים שער א' סעי' ל"ח ול"ז מאריך בענין קריאת העולה בשמו הנכון ובין דבריו "כל מי שיודע בטיב גיטין מבין ויודע שלפניו נצמח מבוכה גדולה מקריאת הש"ן לתורה, לפי שבגט צריך לכתוב שם המובהק וכו' ונופלים ספקות הרבה כשהקריאה הוא בשינוי ממה שרגיל לחתום וכו' ולכן ראוי לחון לדייק בשם וכו' שמו ושם אביו האמיתי" וכו' ועיי"ש שמאריך בענין כינוי שמות ושמות באידיש וכו'. 23. שו"ת לב אריה ח"א סי' ב"ד דסגי שיכתבו בפנקס הבית דין דמתא שהבן מאומץ, וכן היה מורה הגרש"ז אויערבך זצ"ל כמ"ש בנשמת אברהם ח"ה עמ' קל"ה ומביא ראיה מדברי התרגום והרמב"ן על הפסוק (במדבר כ"ו מ"ז) ושם בן אשר סרח דלא בתר היתה אלא בת אשתו, וכבר הוזכר להתיר זאת ועל סמך ראיה זו בשו"ת חיים אבהע"ז סי' ע"ו, וע"ע שו"ת שבט הלוי ח"ד סי' קע"ד שמקיל לכתוב בכתובה את שם אביו מגדלו אך מ"מ בבחן או לוי המגדלים בן חייבים להודיע שהבן אינו שלהם שלא יכשלו בנשיאת כפיים או בעלות